

✧ OBČINA DOBREPOLJE ✧

DOBREPOLJSKA DOLINA

The Dobropolje valley

Pogled na Videm

Pogled na Videm

Zavod Sv. Terezije

Štihova hiša, Videm, 1988/89

VIDEM

V osrednjem delu Dobropoljske doline leži vas Videm, ki je razdeljena na Veliki in Mali Videm. Na Velikem Vidmu, ki se razteza severozahodno od cerkve sv. Križa proti vasi Predstruge, so živeli posestniki, razmeroma veliki kmetje. Na Malem Vidmu, južno od cerkve, pa je poleg cerkve in župnišča (samostojna župnija je bila ustanovljena leta 1260; predtem je bila del župnije Šentvid pri Stični) počasi nastajala tudi druga upravna struktura s pomembnimi ustanovami, kot so: šola, kmetijska zadruga in posojilnica, pošta, gostilna, ambulanta, banka, občina itd.

Prva pisna omemba naselja se je pojavila razmeroma pozno, šele sredi 14. stoletja. Naselje je večkrat omenjeno kot »vas ob župniji«. Za nastanek imena Videm pa je najverjetnejša trditev, da izhaja iz nemškega izraza »widem«, ki pomeni cerkveno posestvo. Velik del polja okrog cerkve je bil res v lasti župnije. Na nekdanjih zemljiščih župnije Dobropolje je bil leta 2006 zgrajen tudi Zavod sv. Terezije – dom starejših občanov.

Mali Videm je v zadnjih desetletjih po obsegu že prerasel Veliki Videm, saj se je s širitvijo upravne strukture večalo tudi število prebivalcev in zgradb. Poleg župnijskega urada z mladinskim domom in veroučno zgradbo je na Vidmu tudi osnovna šola z vrtcem.

Pomembno vlogo za razvoj družabnega življenja v kraju ima Jakličev dom, ki je središče kulturnega dogajanja. Zgrajen je bil leta 1939 kot spomenik Franu Jakliču. V domu so našli svoj prostor kulturna in športna društva, kino, društvo upokojencev, strelsko društvo, knjižnica in glasbena šola, v njem pa so za ogled na voljo naslednje zbirke:

- Spominska soba pisatelja Frana Jakliča - Podgoričana (1868–1937), učitelja, zadrugnega in kulturnega organizatorja, prenovitelja gospodarskega, kulturnega in družbenega življenja Dobropolja in okolice.
- Etnološka zbirka "Živimo z ljudskim izročilom", obsega ljudsko umetnost in interier Dobropoljske hiše.
- Virtualna galerija Franceta Kralja - multimedijška

predstavitev življenja in dela Franceta Kralja. Ogled teh razstav je mogoč ob dogovoru s Turističnim društvom Dobrepolje.

Zelo pomembno mesto na Vidmu je prostorsko in simbolno dolgo časa zavzemala Kmetijska zadruga, ustanovljena leta 1894, kot ena prvih zadrug in posojilnic rajfajznovega tipa na Slovenskem. Ko je bila leta 1911 zgrajena zadružna upravno-trgovska zgradba, je bila to takrat največja zadružna stavba na Dolenjskem. Zadruga je bila dolga leta nosilec razvoja in dela ter pobudnica izobraževanja Dobrepoljcev.

V neposredni sosesčini Kmetijske zadruge stoji rojstna hiša Staneta Novaka (1903–1956), profesorja biologije in pesnika nežnih lirskih pesmi, ki jih je izdal v zbirki *Osamela senošet*, v knjigi *Živali, moje prijateljice* pa je na svoj prijazen način opisal živali naših gozdov. Vzornik mu je bil Fran Erjavec, ki je prvi pri nas opisoval živali kot pripovednik. Oba sta združevala veliko teoretično znanje in pripovedni dar.

Na Vidmu delujejo pošta, zdravstveni dom z lekarno, banka in matični urad. Z upravnega vidika je bilo Dobrepolje do leta 1995 sestavni del občine Grosuplje, tega leta pa je postalo samostojna občina v okviru Upravne enote Grosuplje. Sedež občine je na Vidmu v nekdanji zgradbi osnovne šole (obnovljena stavba iz leta 1907).

Na Vidmu si je danes mogoče ogledati kar nekaj znamenitosti. Poleg že omenjenih zbirk v Jakličevem domu si je v prostorih OŠ Dobrepolje mogoče ogledati zbirko grafik iz cikla *Zemlja* slikarja in grafika Toneta Kralja (1900–1975). V središču Vidma stoji kapelica svetih bratov Cirila in Metoda, ki je delo Toneta Kralja, na bližnjem pokopališču pa so štirje nagrobniki, ki so delo Franceta Kralja (1895–1960), akademskega slikarja in kiparja. Zlasti je pomemben spomenik z izpisanimi imeni žrtev iz posamezne vasi.

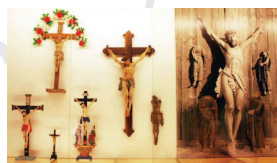
Nekoliko odmaknjen od Kraljevega spomenika padlim v 1. svetovni vojni stoji spomenik žrtvam 2. svetovne vojne, ki ga dopolnjuje tudi poseben, spominsko urejen del pokopališča na drugi strani cerkve.

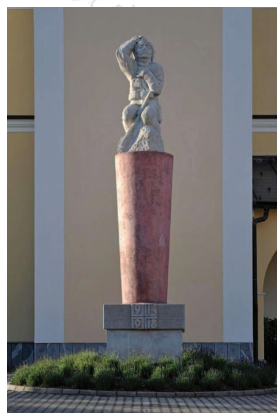
Osnovna šola Dobrepolje in Vrtec Ringaraja

Jakličev dom

Vitrina z lesenimi razpeli (bogci), etnološka zbirka "Živimo z ljudskim izročilom"

Spomenik padlim v prvi svetovni vojni (France Kralj)

Spomenik žrtvam druge svetovne vojne

Kar zadeva kulturno stavbno dediščino, velja opozoriti na Štihoovo hišo, ki je bila konec 19. in v začetku 20. stoletja središče gospodarskega in kulturnega življenja Dobrepolja. V hiši je bila med drugim čudovito urejena dvorana, v kateri je delovalo Bralno društvo.

Videm, which is first mentioned relatively late in documents, only in the middle of the 14th century (ze dem Wydem) is located in the central part of the valley of Dobrepolje. The settlement is several times referred to as "the village near the parish". The name "Videm" probably derived from the German expression "widem", which means church estate. The parish did indeed own a large part of the field surrounding the church.

Delovni kotiček Frana Jakliča - Podgoričana

For a very long time the agricultural cooperative, Kmetijska zadruga, established in 1894 as one of the first Raiffeisen cooperatives and loan associations on Slovenian land, was extremely important to Videm, both geographically and symbolically. When the cooperative administrative and commercial building was built in 1911, it was the largest cooperative building in the whole region of Dolenjska. For years the cooperative acted as the engine of economic development, providing work for the region and promoting education among the people of Dobrepolje.

Zadružna zgradba leta 1911

Jakličev dom cultural centre plays an important part in the development of social life in the village. It was built in 1939 in memory of Fran Jaklič - Podgoričan. Various associations, a library and a music school are all located in the cultural centre, which also holds a permanent exhibition dedicated to Fran Jaklič - Podgoričan, a teacher, writer, member of the cooperative, politician, renovator of cultural and social life in Dobrepolje at the end of the 19th century, as well as a permanent ethnological exhibition "Living with Folk Tradition" and a multimedia presentation of the artist, sculptor and graphic artist, France Kralj. These exhibitions can be visited by appointment through the Dobrepolje tourist association. A collection of graphic works from the "Earth" cycle by Tone Kralj is open to the public at Dobrepolje primary school.

Center Vidma z občinsko stavbo, Jakličevim domom in farno cerkvijo

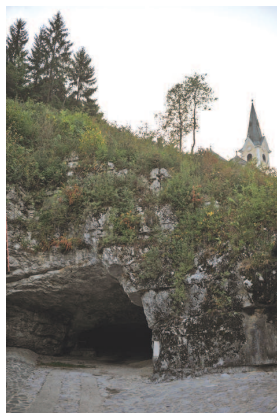
PODPEČ

Ob vznožju 783 m visokega Kamen vrha, ki ga ljubitelji lepe narave in ne pretežke, sproščajoče hoje lahko obiščete kadar koli imate dobro uro prostega časa, je na zahodnem robu Dobrepolja vas Podpeč. Nastala je ob »peči«, tj. jami, ki je prebivalcem od pradavnine ponujala varno zavetje in jim predstavljala vir pitne vode. Podpeška jama je gotovo najrazpoznavnejši znak vasi, saj je prav glede jame v letu 1349 nastal prvi zapis o vasi. Iz vasi peljejo markirane planinske poti proti Kamen vrhu (783 m), tj. najpriljubljenejši planinski točki Dobrepoljcev in okoličanov, s katerega lahko nadaljujete pot proti Grmadi, Sveti Ani, Črnemu Vrh, Velikim Laščam, Ponikvam, skozi vas pa danes pelje poleg Dobrepoljske poti tudi Evropska pešpot E7.

Podpeška jama je s svojimi 4,5 km dolgimi rovi in z dvoranami za zdaj največja jama na Dolenjskem, ki je znana po tem, da je bila druga jama v Evropi, ki je imela izdelan podzemeljski načrt. Tega je leta 1683 ob raziskovanju jame narisal J. V. Valvazor. Jama je znana tudi po tem, da je bil v tej jami po letu 1920 biospeleološki laboratorij, v katerem so raziskovalci (biologi) proučevali slovensko kraško podzemlje in predvsem življenje tega podzemlja. V jami prebivajo človeška ribica in drugi, manjši (pajki in hrošči) in večji (netopirji) prebivalci kraškega podzemlja. Čeprav je raziskane okoli 4,5 km jame, je za ogled dostopen le vhodni del, preostali del jame pa je bolj ali manj zalit z vodo. Sicer pa je jama v notranjosti lepa in bogato okrašena s kapniškimi strukturami. Na božič, 25. 12., poteka v jami koncert Vokalne skupine Mavrica.

Bolj surovo naravo pokaže jama ob velikih deževnih obdobjih (zlasti spomladi ali jeseni), ko se tako napolni z vodo, da je notranjost jame ne požira več in se zato prelije po vasi in polju. Prebivalci s tem dejstvom živijo in temu primerno so zgrajene tudi hiše.

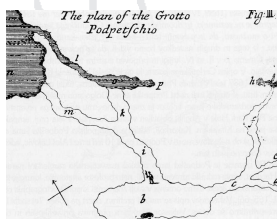
V srednjem veku je vhod v jamo obdajala graščina gospodov Dobrepoljskih, tj. Guttenfeldov. Grad Dobropole (Guttenfeld), ki je bil nekoč na območju Podpeške cerkve, je bil last dobrepoljskih vitezov, ki so prvič omenjeni leta 1220, in sicer viteza Herbordusa, Gebharda de Gutenwelta, in nazadnje leta 1320 Hermana von Guttenfelda. Grad je bil nato v lasti grofov Werneckim, ki pa so ga v 15. stoletju opustili. Ze v Valvazorjevem času je bil grad tako porušen, da ni

Pogled izpred jame proti cerkvi Sv. Martina

Notranjost Podpeške jame

Valvazorjev načrt Podpeške jame

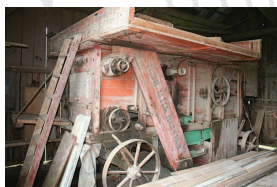

Podoba poplavljene Podpeči

Podpeč s cerkvijo

Mlatilnica v Podpeči

Podpeč - Vaško korito nekoč

Podpeč - Vaško korito danes

bilo več mogoče narediti rekonstrukcije njegovega videza. Ostanek iz tistega časa je bila grajska kapela, ki je bila nato razširjena v cerkev sv. Martina. Zdajšnja podoba je cerkev dobila po požaru leta 1904, ko so pogorele skoraj vse hiše v vasi in tudi cerkvica sama.

Pred prihodom v vas stoji poslopje, ki je bilo v bližnji zgodovini poleg jame najrazpoznavnejše znamenje vasi. Gre za vaško mlatilnico – napravo, s katero so mlatili žito (ločevali žitno zrno od plev). V to mlatilnico, s katero so v okviru vaške strojne skupnosti upravljali vaščani, so vozili v poletnih mesecih mlatiti žito kmetje iz celotne Suhe krajine. Sicer pa je bilo sodelovanje Podpečanov v obliki strojne skupnosti zelo pomembno in značilno vse od najbolj cvetočega obdobja zadružništva v Dobrepolju (1894–1940) naprej. Kot skupno orodje so uporabljali prešo za sadje, »pajtelj« za čiščenje žita, krožno žago – »cirkular«, pribor za koline, strgalnik za zelje, veliko tehtnico, kotel za žganjekuho itd.

Kar zadeva gospodarsko stran življenja vasi, je v vsekakor treba omeniti kmetijstvo in gozdarstvo ter s tema panogama povezane dejavnosti. Izdelovanje predmetov iz lesa (pletene košare, posoda, zobotrepci, lesene žlice, obešalniki za oblačila, ročaji za orodja, drva za ogrevanje) je vedno pomenilo dodaten zaslužek kmetijskim pridelkom (krompir, žito, živina, mleko). V gozdovih nad vasjo še najdemo ostanke apnenic (primeren kamen za žganje apna) in oglebic (ostanki oglarskih kop). Zlasti na domačijah z manjšim obsegom kmetijskih zemljišč so se preživljali tudi z nabiranjem zelišč, gobarstvom (suhe gobe so lahko uporabljali tudi pozimi) in s polharjenjem (s suhim mesom so se hranili pozimi). V zimskem času so pri vseh hišah kuhali žganje (za prodajo in lastne potrebe). Domačin Šobčev Tine je bil znan po izdelovanju lesenih križev, likov zagoriških mačkar in jasličnih figur iz mavca, zgradil pa je tudi vodnjak pred občinsko stavbo na Vidmu. Kot zanimivost je treba omeniti, da je družbeno življenje vasi v sredini 20. stoletja zaznamoval dober tamburaški ansambel, ki je bil sestavljen le iz vaščanov. Danes se večina prebivalcev vozi na delo v druge kraje, s kmetijstvom pa se ne preživlja nihče; z njim se ukvarjajo le še pri nekaj hišah.

Na vzpetini nad vasjo stoji na čudoviti lokaciji cerkev sv. Martina, ki je po ustnem izročilu ime dobila po enem izmed gospodov Guttenfeldov in je torej nastala

na podlagi nekdanje grajske kapele. Včasih, ko pobožje Kamen vrha še ni bilo tako zaraščeno kot danes, se je od te cerkve videlo po celotni Dobrepolski dolini. Danes je razgled nekoliko okrnjen, a se popotniku kljub temu ponuja čudovit razgled na dobrepoljske vasi. Dušo in telo si človek lahko tukaj odpočije v senci in zavetju mogočne več sto let stare lipe, ob poslušanju ptičjega petja in v miru čistega zraka. Verjetno k temu nekaj pripomore tudi sv. Martin.

Zanimivosti: prebivalci drugih vasi Dobrepolja so Podpečane nekdaj posmehljivo imenovali »Latarji«. To ime so Podpečani dobili po tem, da so morali splezati na late v kozolcih, kadar so hoteli videti, kaj se dogaja po preostalem delu doline. Vas namreč leži nekoliko nižje od drugih vasi v Dobrepolju.

On the western side of Dobrepolje, by the foothills of Kamen vrh (783 m), which nature lovers can visit whenever they have time for a relatively easy and relaxing 1 hour walk, there is the village of Podpeč. The village grew up near "peč" - a cave that has been a safe haven and a source of drinking water to the inhabitants since prehistoric times. The village is most famous for Podpeč cave, which is mentioned in the first records of the village in 1349. Several marked mountain trails lead from the village to Kamen vrh (783m), the most popular mountaineering spot of the people of Dobrepolje and nearby villages, from where the path continues to Grmada, Sveta Ana, Črni Vrh, Velike Lašče and Ponikve. The Dobrepolje trail and European footpath E7 lead directly through the village.

The 4.5km of tunnels and chambers of Podpeč cave make it the largest cave in Dolenjska and the second cave in Europe for which a map was produced of the underground system. It was drawn by Janez Vajkard Valvasor, who explored the cave in 1683. The cave is also famous for a biospeleological laboratory, which operated in the cave after 1920 and in which biologists studied the Slovenian karst underground and the subterranean life in it. The olm (Proteus anguinus) lives in the cave.

In the middle ages the entrance to the cave was surrounded by the castle of the feudal lords of Dobrepolje - the Gutfenfelds.

A threshing machine stands at the entrance to the village, which not long ago was one of the best known symbols of the village.

Legenda o bab'ci

Desni rov (gledano od vhoda v jamo) Podpeške jame se imenuje »bab'ca«.

Legenda pravi, da je šla na sveti večer pred božičem neka gospodinja v jamo prat perilo. Ker ni spoštovala svetega večera in je čas namesto Bogu posvečala gmotnim stvarim, jo je doletela kazen in je okamenela. Res leži nekaj metrov od vhoda v rov skalna gmota, v kateri z nekaj domišljije človek lahko spozna tudi trditev iz te zgodbe. Kakor koli že, nauk te zgodbe že dolga desetletja deluje vzgojno.

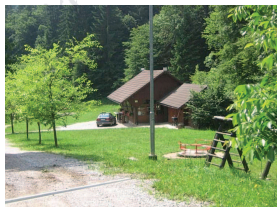

Podpeška bab'ca

Leseno korito pri NRVC - Pri Koritu

NRVC Pri Koritu

Pogled iz središča vasi proti cerkvi Sv. Nikolaja

Začetek gozdne učne poti

Podgora nekoč - napajanje živine na luži

PODGORA

Je manjša vas in že samo ime vasi Podgora da vedeti, da gre za naselje, ki leži pod goro. Leži pod vzpetino Grmada (887 m). Iz Podgore vodijo primerno vzdrževane planinske poti na Kamen vrh, Grmado in na Sveto Ano. Zaradi položaja ima najkrajši dan med vsemi vasm.

Podgora leži na kraškem območju, kar pride najbolj do izraza ob močnejšem deževju. Takrat svojo moč pokažejo izviri, ki jih na območju Podgore ne zmanjka. Podgorci radi pravijo, da voda takrat »bruha« iz vsake krtine. Vsaj pet takšnih izvirov je, ki so med deževjem zelo dejavni: Žovkno, Korito, Bč, Zajšca in Puhovka. Zadnja povzroča tudi poplave, ki pa na srečo hiš in lastnine Podgorcev ne ogrožajo. Vodni izvir z imenom Bč je služil vaškim ženam za pranje perila in je bil obnovljen pred nekaj leti. V ta sklop so vključeni tudi pralni kamen, na katerem so ženske prale perilo, korito in lepo urejena okolica. Pomemben del Bča pa je še obokan vodnjak, ki je urejen tako, kot je bil včasih. Naslednji vodni izvir je Korito, pri katerem so v starih časih kmetje napajali živino, v bližnji luži pa so se podgorski otroci učili plavanja, kar je bil redke privilegij. In če je vode v luži pri Koritu zmanjkalo, so se premaknili le za par sto metrov k vodnemu izviru Žovkno. Ravno na območju omenjenih vodnih izvirov je nastal Naravovarstveni in rekreativno-družabni center »Pri koritu« (koča, otroško igrišče z igrali), kjer se odvija veliko odmevnih prireditev (Salamijada, Golažijada, Srečanje Podgor, Miklavžev večer, Pohod z baklami na Kamen vrh na božični dan, likovne razstave, literarni večeri, slikarski ex-tempore, fotografske razstave ...). Popestritev tega centra sta dve učni poti: Teloh, dolga 1800 m, in Zvonček, dolga 500 m. Ob obeh poteh so postavljene številne table, ki na preprost način predstavljajo vse zanimivosti. Gozdna učna pot je posebej priporočljiva za šolske skupine.

Podgorci so se v starih časih podajali tudi na Dunaj in tam, tako kot veliko Slovencev, pekli in prodajali kostanj.

Podgora is a small village, its name denoting a settlement located below a mountain. It lies beneath the mountain of Grmada (887m). Several well maintained mountain paths lead from Podgora to the nearby peaks of Kamen vrh, Grmada and Sveta Ana.

Because of its geographical position, Podgora has the shortest day of all the local villages.

The conservation, recreation and social centre "Pri koritu" (a hostel and children's playground) has been established in the vicinity of the spring, where many popular traditional celebrations take place (Salamijada - salami competition, Golažijada - competition in preparing the best goulash, the Podgora meeting, St. Nicholas' Eve, Christmas day torchlight procession to Kamen vrh, art exhibitions, literary readings, art ex-tempore, photographic exhibitions etc). The centre is enriched by the two learning trails: Teloh, which is 1800m long, and Zvonček, a 500m long trail. They are equipped with numerous information boards explaining all the points of interest along the paths. The forest learning trail is especially recommended for school groups.

CESTA

Cesta je najstarejša dobrepoljska vas, omenjena v sodnem spisu že leta 1141. V tem dokumentu je zapisano, da je vas ob studencu, ki je obdan z marmorjem (Osk). Ta zapis pa postavlja pod vprašaj legendo, da je bila vas do požiga od Turkov v začetku 16. stoletja ob Stari luži. Po nekaterih podatkih je v bližini zdajšnje trase železniške proge potekala rimska cesta (Ivančna Gorica - Krka - Cesta - Ponikve - Velike Lašče in nato v smeri Trsta oziroma Ogleja). Stara Luža je služila za napajanje konj že v rimski dobi. Danes služi rekreaciji. Že v 11. stoletju je del prebivalcev Ceste živel blizu Stare luže, na kar nas opominja izraz Mala Cesta. Železniška proga 1893 in odprtje gnenice v Predstrugah sta omogočila prve zaposlitve Češčanov.

Na Cesti so se rodili:

- Jernej Pečnik (1835–1914), arheolog, topograf in avtor krajših arheoloških člankov. Njegovim izkopavanjem na Dolenjskem se moramo zahvaliti, da niso številne najdbe obtičale po domovih, ampak se hranijo v nekdanjem Deželnem muzeju v Ljubljani in Naravoslovnem muzeju na Dunaju.
- Jožef Prelesnik (1832–1898), najboljši ponarejevalec denarja na Kranjskem. Temu primerno je bil večkrat zaprt. Ponarejal je predvsem bankovce večjih vrednosti, te je za nižjo vrednost,

Pralni kamen pri Bču

Golažijada v Podgori

Žimske radosti na Stari luži

Stara luža

Vaški dom na Cesti

Stara luža

Jernej Pečnik

Stari grad

kot je bila na bankovcu, prodajal ljudem, zato je razumljivo, da so ga imeli radi.

- Dr. Matija Prelesnik (1872–1905), duhovnik, ki je bil zelo delaven in nadarjen učenec in študent. V tretjem letniku bogoslovja je imel leta 1895 novo mašo pri svetem Antonu. Bil je prefekt v ljubljanskem semenišču, poizkusil pa se je tudi v literaturi.
- Meistrov borec Šteh Frenk, po domače Tomažinov Frenk
- Kipar Stane Keržič

Nad vasjo se v hribu pokažejo razvaline Starega gradu, ki je bil nekoč mogočna graščina (grad Čušperk). Ostanke gradu, porasli z mahom v lepem drevesnem okolju, vabijo k počitku po prehojeni poti, začeti na Cesti ali v Predstrugah.

Grad Čušperk, 669 m (Stari grad)

Listinsko je bil grad prvič javno omenjen leta 1220, ko je Hartvik iz Čušperka nastopal v vlogi turjaškega ministeriala. Ko je sredi 13. stoletja (1248) umrl zadnji svobodni gospod Konrad Turjaški, je zet oglejskega patriarha Bertolda Andeškega turjaške fevde na novo razdelil. Herman Ortenburški je dobil dve desetini vseh krčevin, ki so sodile k Čušperku, preostalo pa Oglejski patriarhi. V tem času zasledimo ime gradu Čušperk *Castrum in Cowelsperch*.

Po izumrtju Ortenburžanov je grad prešel v last Celjskih grofov, po letu 1456 pa v last Habsburžanov. Leta 1515 so grad delno porušili puntarski kmetje iz Dobropolja in ponovno leta 1573, kar je povzročilo, da so lastniki ta grad opustili. Čušperski gospodje so izumrli v 2. polovici 16. stoletja.

Cesta is the oldest village in the Dobropolje municipality; it was first mentioned in a judicial document in 1141.

Records show that a Roman road ran near the present railway line (Ivančna Gorica - Krka – Cesta – Ponikve - Velike Lašče; it then continued towards Trieste and Aquileja).

The following people were born in Cesta:

- Jernej Pečnik (1835–1914), archaeologist and topographer

- Jožef Prelesnik (1832–1898), the finest counterfeiter of money in Carniola
- the sculptor Stane Keržič.

On the hill above the village there are the ruins of Stari grad, which used to be a mighty castle (Zobelsberg Castle). The forest around the moss covered ruins tempts a weary traveller coming from Cesta or Predstruge to rest in its refreshing shade.

Zobelsberg Castle, 669m (Stari grad)

It was first mentioned in documents in 1220, Hartvik of Zobelsberg is named steward of Turjak.

ZDENSKA VAS

Ime naselja se je v pisni obliki prvič pojavilo v začetku 13. stol. v dveh oblikah: Tendorf ali Dendorf. Leta 1463 se je pojavila tudi omemba Cendorf. V 17. stoletju pa se je pojavila Denska vas pri Svetemu Antonu. Nekateri menijo, da je ime povezano z Zdeslavom, drugi pa, da je ime povezano z nemško besedo Tenne, kar v prevodu pomeni gumnišče – prostor, kjer se mlati žito. Vsekakor pa ugotavljamo, da je Zdenska vas v naši državi le ena, to je ta, ki leži ob vhodu v Dobrepolje.

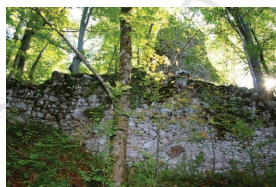
Vas je blizu nekdanje trase rimske ceste. Naselju je dala velik pečat cerkev svetega Antona Padovanskega na Zdenski Rebri. V objemu edinstvenega Lipovega gaja v Sloveniji (76 dreves) so bili od 18. stoletja tu štirje letni sejmi, ki so se vezali na tihi ponedeljek, godovni dan svetega Antona v juniju, godovni dan svetega Aleša v juliju in na roženvensko sredo. Veliko kupčij se je sklepalo v eni izmed veliko gostiln v vasi.

V Zdenski vasi je bilo kmetijstvo zelo pomembno in napredno. Od sejemske pristojbine so kupovali različno kmetijsko orodje, stroje, ki so služili vsem vaščanom. Ukvarjali so se tudi z oglarjenjem, ki je bilo močno povezano s prihodom železnice, italijanskih trgovcev in velikih potreb po oglju. Poznani so bili po izdelavi polhovk (Francetkovi, Kajžarjevi, Mhlaškovci).

Zdenska vas leži na pomembnem razpotju cest, ki Dobrepoljsko dolino povezujejo z Radenskim poljem, Illovo Goro, Hočevjem, Krko in z dobrepoljskimi vasm

Stari grad

Stari grad

Zdenska vas - vaško jedro

Lipov gaj na Zdenski Rebri

Notranjost cerkve Sv. Antona Padovanskega v Zdenski vasi

Zdenska vas pred prva svetovno vojno

Kompolje

(Dobrepoljska pot, E7, Gobarska pot). V bližini cerkve sv. Antona je Svetoantonška jama, nedaleč stran Žegnana jama (v Zdenskih lazih).

Kmečki dom vzhodnem delu vasi krasi kip Marije z Detetom, delo Franceta Kralja.

The name of the settlement first appears in writing at the beginning of the 13th century in two forms: Tendorf or Dendorf. Later, in 1463 it was also written Cendorf; only in the 17th century is the name Denska vas near St. Anthony mentioned.

The village was greatly marked by the church of St. Anthony of Padua, on Zdenska Reber. Ever since the 18th century the unique lime grove (76 lime trees) has hosted four annual fairs. Certain families from Zdenska were also known for their production of "polhovke", hats made of dormouse fur.

Zdenska vas is at the crossing of the roads connecting the valley of Dobrepolje with Radensko polje, Ilova Gora, Hočevje, Krka and the villages of Dobrepolje. (Dobrepolje footpath, E7, the "Mushroomers'" trail). Near the church of St. Anthony there is St. Antony's and, not far away, the cave Žegnana jama (in Zdenski lazi).

KOMPOLJE

Za izvor imena tega naselja med etimologi vlada zelo različne razlage. Pleteršnik razlaga, da je to visokoležeč raven svet. Nekateri menijo, da so Kompolje dobile ime zaradi lege na koncu polja (»konc pula«). Bezljaj meni, da je beseda ostanek romansko govorečih predсловanskih prebivalcev, ki so uporabljali besedo campullus – campus, ki pomeni polje.

Kompolje se prvič omenjajo v zgodovinskih virih leta 1343 kot Št. Vid pod Čušperkom. Čez dobrih sto let pa so nastali prvi zapiski z imenom Kompolje. Iz tega zavetnika cerkve se da sklepati, da je bila že v poznorimskem obdobju vzhodno od zdajšnjega naselja cerkev, posvečena Sveti trojici ali pa svetemu Vidu. Leta 1877 je z 58 hišami pogorela tudi cerkev. Po požaru so jo obnovili.

Blizu cerkve naletimo na studence, ki so jih uporabljali domačini pred napeljavo vodovoda. V bližini vasi je estavela Rupa, Dolenja jama s številnimi proteusi in kapniška Kompoljska jama.

Na Miklavžev večer leta 1940 je bilo odprtje nove šole in 1. 10. 1993 prvi oddelek vrtca v Dobrepolju. Mladina je aktivna predvsem na športnih področjih (smučanje, smučarski skoki, namizni tenis, nogomet).

Kompolje so bile po drugi svetovni vojni zelo znana krompirjeva vas. Tu se je veliko domačij obnovilo s pomočjo iztržka od prodaje krompirja, cvetela je tudi mlečno-mesna proizvodnja. Pomemben vir dohodka so bili tudi ročno izdelani zobotrebeci. V zadnjem času se močno širi in razširja zaselek Brezje, ki je iz nekdanjih treh hiš prerasel v prijetno vaško naselje. To je tudi prostor, kjer Dobrepoljska dolina prehaja v Struško.

Pomembnejši domačini so bili Anton Hren - Kompoljski (1880–1936), ki je bil učitelj in mladinski pisatelj, Štefan Adamič, strokovni pisatelj, specialist za patološko filozofijo, Franc Samec (1848–1945), pedagoški pisatelj, umrl v Dachauu, in Jože Nose - Špan, španski borec, prvoborec. Iz Kompolj vabijo vabljive poti na Grmado, Sveto Ano, Črni vrh, na Tisovško planoto.

Kompolje is first mentioned in historical documents in 1343, as St. Vitus below Zobelsberg. A century later, the first records with the name Kompolje appear.

After World War II, Kompolje became known as the potato village. Handmade toothpicks also became an important source of income for the local people. Brezje, which consisted of only three houses, has recently developed into a pleasant little village. This is where the valley of Dobrepolje merges with the Struge valley.

There are many inviting paths leading from Kompolje to Grmada, Sveta Ana, Črni vrh and Tisovška planota.

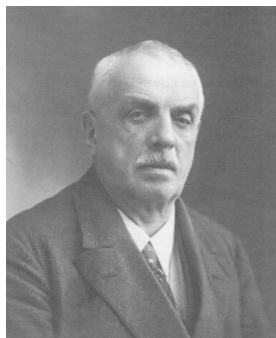
Kompolje - Brezje

Podgorica

PODGORICA

Le kilometer iz Vidma leži Podgorica, ki je dobila ime po vzpetini Gorica (470 m), pod katero leži. Tu je rojen Fran Jaklič - Podgoričan (1868–1937), za Dobrepolje zelo pomemben mož, saj je bil prvi učitelj na Vidmu, ki je ljudi popeljal v preporod in boljše življenje, in sicer na kulturnem in gospodarskem ter družbenem področju. Sezidal je osnovno šolo in ustanovil različne združne ustanove: leta 1894 hranilnico in posojilnico (prvo rajfajznovko na Kranjskem), leta 1895 bralno

Fran Jaklič - Podgoričan

Spominska plošča na Jakličevi rojstni hiši v Podgorici

Cerkev Rožnovenske Matere Božje v Podgorici

Zagorica

"Fovček" in butarice zobotrebcev

društvo, leta 1896 Kmetijsko blagovno zadrugo ter leta 1898 mlekarno in sirarno.

Bil je tudi pisatelj, ki je opisoval Dobrepolje in Dobrepoljce, njihove šege in navade, dogodke ob novi maši, rojstvu, ob smrti in podobno. V svoji kmečki povesti oživlja Jaklič podobo dobrepolske vasi in dobrepolskega človeka v vseh nadrobnostih, v njegovi kmečki povesti pa odkrivamo miselni, družbeni in duhovni svet človeka iz Dobrepolja in okolice. Bil je dolgo zamolčan pisatelj. V zadnjem poldrugem desetletju je celotno Jakličevo pripovedno delo ponatisnila Mogorjeva družba Celje. Vsa zbrana dela so na ogled v njegovi spominski sobi v Jakličevem domu na Vidmu. Ob 140-letnici rojstva na občinski praznik 6. 12. 2008, so njegovo hišo v Podgorici zaznamovali s spominsko ploščo.

Pot skozi Podgorico se nadaljuje v obcestno in razpotegnjeno vas Zagorico.

Podgorica is located only a kilometre away from Videm. It is the birthplace of Fran Jaklič – Podgoričan (1868–1937), a very important man for Dobrepolje; he was the first teacher in Videm and a reformer who helped people to live a better cultural, economic and social life.

The road through Podgorica continues towards the elongated, roadside village of Zagorica.

ZAGORICA

Zagorica je rojstna vas slovenskih umetnikov Bratov Franceta Kralja (1893–1960) in Toneta Kralja (1900–1975). Brata Kralj sta utemeljitelja slovenskega ekspresionizma. Umetniški talent sta podedovala po očetu Janezu, kmetu ki je v prostem času rezljal bogce in palice. Kraljev, po domače Vintarjev dom zaznamuje kip v bronu s portretoma umetnikov Franceta in Toneta Kralja. Kip je delo Franceta Kralja.

Ime Zagorica je sporočeno že v 14. stoletju. V vasi so bili znani podobarji, rezbarji, ki so izdelovali bogce in hišne oltarčke. Zagorici in Zagoričanom je postavil Jaklič spomenik v številnih svojih povestih. Današnji prebivalci vasi se spominjajo tudi izdelovanja zobotrebcev »na roke«, opravila, ob katerem so se družili domači in sosedje, saj je potekalo v vsaki hiši.

Skupinsko delo in druženje sta nudila veliko možnosti za pogovor in petje, ki je v vasi zelo živo tudi danes.

Ljudsko petje tu potuje iz roda v rod in znameniti Zagoriški fantje pojejo že več kot šestdeset let, in sicer v povezavi z ljudsko pripovedovalko Ančko Lazar. Za ohranjanje ljudskega petja so dobili evropsko priznanje.

Značilne za Zagorico so tudi "Zagariške mačkare", ki so upodobljene na gasilskem domu tik ob cesti. Zagoričani so se najbolj vneto predajali pustnemu veselju. Na pustno nedeljo vaščani prirejajo povorko z značilnimi tradicionalnimi figurami mačkar.

Iz Zagorice nas pot popelje proti Jauham, partizanski bolnišnici, Korinjskemu hribu, v Ambrus in na Tisovec. Pot je primerna za hojo, kolesarjenje, nordijsko hojo in za ježo. Korinjšci so v preteklosti veliko hodili v dolino in se tod tudi poročali, kar opisuje Jaklič v knjigi *Nevesta s Korinje*.

The name Zagorica dates back to the 14th century. It was famous for its carvers who created various holy images and house altars, about which Jaklič also wrote. The present population still remember toothpicks being 'handmade' in every house, which was also the opportunity for families and neighbours to spend time together.

The village is famous also for "Zagariške mačkare" (people wearing costumes on Shrove Tuesday). There is fresco of them painted on the fire station near the road. The villagers still organise a procession and wedding on the Sunday before Shrove Tuesday.

The road from Zagorica leads to Jauhe, the partisan hospital, Korinjski hrib, Ambrus and Tisovec. It is accessible by foot, nordic walking or by bicycle or horse. The people of Korinje used to visit the valley a lot and also married into the valley, as Jaklič described in his book *The Bride from Korinje*.

There is a monument in the centre of the village, dedicated to the brothers France and Tone Kralj, the pioneers of Expressionism in Slovenia.

VODICE

Hribovska vasica, ki je nastala kot pristava Čušperske gospoščine. Vasica je nastala v neposredni bližini najdaljšega nadzemo tekočega studenca v

Izdelovanje zobotrebcev

Kip Toneta in Franceta Kralja v Zagorici

Zagariške mačkare

Zagoriški fantje danes

Vodiški bajer

Dobrepolju. V zadnjem času je prostor okrog Vodic zelo zaminiv za gradnjo počitniških hiš.

A small village, founded as a manor of the Zobelsberg Castle.

PREDSTRUGE

So povezovalni kraj med Trubarjevo Raščico, Ponikvami, Vodicami na eni strani ter Zdensko vasjo in dolino Krke na drugi ter Vidmom in Struško dolino na jugovzhodni strani. Tu je potekala furmanska cesta, po kateri so ljudje tovorili blago in živila iz doline Krke proti Bloški planoti. Leta 1893 je v Predstruge pripeljal prvi vlak, zaživel so trgovina z lesom, gozdno gospodarstvo, apnenica, kamnolom in pozneje elektrotehnični obrat TELA Iskra.

Obelisk padlim v drugi svetovni vojni, delo Staneta Keržiča

V Ambrozevi hiši je živel kipar Stane Keržič (sicer rojen v vasi Cesta) z ženo Marijo Benedetti, tudi kiparko. Stane je ustvaril 18 kiparskih stvaritev, ki krasijo več slovenskih mest (Cerkno, Krško, Velenje). Keržičevo delo je tudi obelisk na »Gaugen hribu«, posvečen padlim v drugi svetovni vojni.

V Predstrugah je bil rojen Maistrov borec Albin Gruden, po domače Albinov ata, ki je bil tudi zadnji gostilničar iz Predstrug, pa tudi Jože Kadunc - Ibar, najmlajši narodni heroj, ki je komaj 17-leten padel pri Cikavi leta 1944.

Spomenik narodnemu heroju Jožetu Kaduncu - Ibaru

Iz Predstrug vodijo čudovite krožne poti za kolesarstvo, pohodništvo, tek, za ježo, skozi Zalipovec, Vodice, Limberg, Stari Grad, Cesto in nazaj v Predstruge.

The village connects Trubarjeva Rašča, Ponikve, Vodice on one side, Zdenska vas, the Krka valley on another and Videm and the Struge valley to the southeast.

The sculptor Stane Keržič (born in the village of Cesta) and his wife Marija Benedetti, who was also a sculptor, lived in Ambrose house. Stane created 18 sculptures, which are exhibited in many Slovenian towns (Cerkno, Krško, Velenje) and the obelisk on "Gaugen hrib", dedicated to those who fell in World War II.

Tovarniški obrat ISE - nekdanja TELA

There are beautiful circular paths leading from Predstruge through Zalipovec, Vodice, Limberg, Stari Grad, Cesta and back to Predstruge, suitable for cycling, hiking, jogging and horse riding.

HOČEVJE

Hočevje je obcestna vas s prometno povezavo proti Krki. Prvič se omenja leta 1778. Leži na skrajnem severu Suhe krajine, v neposredni bližini Velike in Male llove gore. Na jugu vasico zapira Šentrumar (677 m) z gozdom in s košeninami. Pred desetletji je bila vas tipično kmečko naselje z večino hiš, kritih s slamo, in s črnimi kuhinjami. Ob hišah so se bohotili dvojni leseni kozolci; nekaj jih lahko še vedno vidite. Najstarejši je z letnico 1796.

Sredi vasi je cerkev sv. Jožefa, sezidana v 17. stoletju, za zaščito zoper kugo. Izjemni dragocenosti v cerkvi sta oltar sv. Roka in križev pot, ki je iz delavnice Layerjeve družine. Svoj čas so Hočevje imenovali llovsko Hočevje (po hojevem gozdu), Hočevci pa so znani po tem, da so bili odlični izdelovalci jarmičkov. Najlepši primeri le-teh so shranjeni v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani. Danes je v Hočevju dejavno gobarsko društvo »Štorovke«, katerega člani vam lahko nudijo strokovno razlago o gobah, vas popeljejo v gozd, da si nabereite gobe, ali vam pripravijo piknik. K Hočevju sodi tudi gobarsko zanimiv zaselek Hrib. Mimo Hočevja potekajo evropska pešpot E7 in zanimive poti na Korinjski hrib, llovo goro, Krko, Dobrepolje.

Hočevje is a roadside village with a road connection to Krka. It is situated in the upmost northern part of Suha krajina near Velika and Mala llova gora. To the south there is Šentrumar (677m), with its forests and meadows. Decades ago the village was a typical idyllic hamlet with thatched houses with 'black' kitchens (open-fire kitchens). Double wooden hayracks flourished near the houses, some of which are still preserved.

The people of Hočevje were known as excellent makers of yokes. Some of the best pieces are preserved in the national museum of Slovenia in Ljubljana. The mycological society "Štorovke" is very active in Hočevje today. Its members are willing to teach visitors about mushrooms, show them mushrooms in the forest that they can pick, organise a picnic etc. European footpath E7 passes by Hočevje, as well as interesting paths to Korinjski hrib, llova gora, Krka and Dobrepolje.

Hočevje

Zaselek Hrib

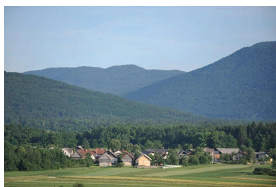

Razstava gob gobarskega društva Štorovke Šentrumar - Hočevje

Cerkev Sv. Jožefa

Mala vas

MALA VAS

Obcestna vas, ki leži deloma v dolini deloma na pobočju (Žanov hrib) z zaselkom Gorica, kjer sta dve hiši. Vas je povezana s cesto z Vidmom, Zdensko vasjo in z Zagorico. Okrog vasi se razprostirajo obdelovalne njive in travniki, omenja pa se leta 1436 v fevdalni knjigi Celjskih. Skozi Malo vas vodi evropska pešpot E7.

Izborna vas najbogatejše in družbeno vplivne Štuhove rodovine, iz katere izhaja tudi Marija Jaklič, babica pisatelja Frana Jakliča Podgoričana.

Družina Jožeta Šteha

A roadside village that lies partly in the valley and partly on the slope (Žanov hrib) with Gorica hamlet consisting only of two houses. The village is connected to Videm, Zdenska vas and Zagorica. European footpath E7 leads through Mala vas.

BRUHANJA VAS

Je strnjena obcestna vas z lepo urejenimi hišami in lokvijo na začetku vasi na videmski strani. V virih je prvič zapisana sredi 14. stoletja, ko so Turjaški urbarski knjigovodje zapisali nemški imeni, slovensko ime vasi pa je najprej zapisano šele v Župnijskih maticah. Na slovenskem ozemlju sicer ni zemljepisnega imena, ki bi bilo v prvem delu enako ali podobno imenu Bruhanja vas.

Bruhanja vas

V Bruhanji vasi so zgradili prvo travnato nogometno igrišče v Dobropoljski dolini, na katerem se danes odvijajo različni športni in družabni dogodki v okviru Športnega društva Dobropolje in s sodelovanjem vaščanov. Iz Bruhanje vasi je bil tudi Maistrov borec Jože Vidmar, po domače Pavlov Jože. V neposredni bližini vasi je industrijsko središče Dobropoljske doline, tj. Ratike.

Kapelica v Bruhanji vasi

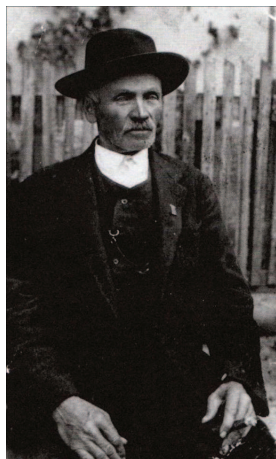
A clustered village beside the road, with neatly arranged houses and a pond at the start of the village on the Videm side. The first grass football field in the valley of Dobropolje was built in Bruhanja vas. Various sports and social activities take place here today, organised by Dobropolje Sports Society, with the help of the people of Bruhanja vas.

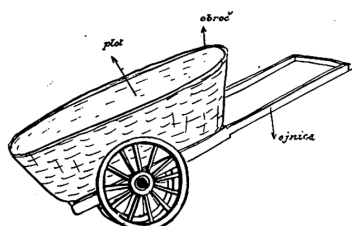
Utrinki iz Dobrepoljske doline

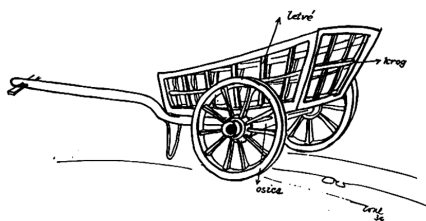
Jedro Velikega Vidma

Anton Cimerman, kmet, furman in lesni trgovec

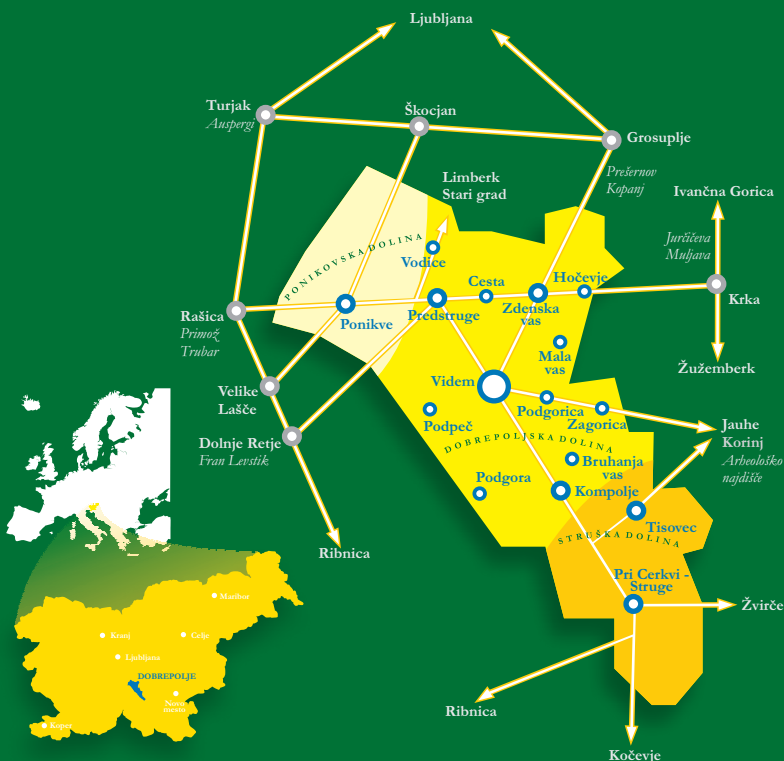

Kola s košem iz prekic — šajtrga

Kola — kripa

TIC Dobropolje, TD Dobropolje

Videm 35, 1312 Videm – Dobropolje

t: 041 96 28 23, e: td.dobropolje@gmail.com

TD Podgora

t: 030 34 82 49, e: td.podgora@gmail.com

DPŽ Dobropolje – Struge

t: 051 72 60 23, e: dpz.dobropoljestruge@gmail.com

Besedilo:

Edi Zgonc, Igor Ahačevčič, Ivan Grandovec, Marija Žnidaršič, Jože Klun

Fotografije:

Tamino Petelinšek, Tone Steklasa, Anka Novak, Nada Lunder, Alenka Jeršin,
Arhiv občine Dobropolje

